

УДК 347.736(477) DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020\(112\)07](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(112)07)**МЕЛЬНИЧЕНКО Руслан**E-mail: ruslan.melnychenko@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9562-6983к. ю. н., доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу Київського національного торговельно-економічного університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ БАНКРУТСТВА ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Проведено аналітичний аналіз наявного в Україні механізму банкрутства державних підприємств після реформи законодавства у 2018 р. і прийняття якісно нового Кодексу України з процедур банкрутства. Розглянуто конкретні проблеми вітчизняного законодавства, через які неможливий ефективний правовий механізм банкрутства державних підприємств в Україні. Запропоновано подальші напрями вдосконалення організаційних засад банкрутства державних підприємств в Україні.

Ключові слова: банкрутство, державні підприємства, ліквідація, санація, відновлення платоспроможності, мораторій, примусова реалізація.

Мельниченко Р. Правовой механизм банкротства государственных предприятий в Украине. Проведен аналитический анализ имеющегося в Украине механизма банкротства государственных предприятий после реформы законодательства в 2018 г. и принятия качественно нового Кодекса Украины по процедурам банкротства. Определены конкретные проблемы отечественного законодательства, из-за которых невозможен эффективный правовой механизм банкротства государственных предприятий в Украине. Предложены дальнейшие пути совершенствования организационных основ банкротства государственных предприятий в Украине.

Ключевые слова: банкрутство, государственные предприятия, ликвидация, санація, восстановление платежеспособности, мораторий, принудительная реализация.

Постановка проблеми. Наразі в Україні відсутній ефективний правовий механізм банкрутства державних підприємств, про що неодноразово констатував Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) у своїх рішеннях. Проблема зумовлена законодавчою заборонаю ліквідації та санації таких підприємств, а також тим, що кредитори не мають жодних інших інструментів захисту своїх прав в Україні і вимушені звертатись до ЄСПЛ як останньої інстанції. Тож реальність в Україні сьогодні така, що на практиці права кредиторів державних підприємств не гарантуються та не захищаються національними судами протягом десятків років, а поодинокі звернення до ЄСПЛ не вирішують цієї проблеми в цілому.

Похідною проблемою є те, що низка кредиторських вимог до державних підприємств не входить до спадкової маси, оскільки вони тісно пов'язані із особою спадкодавця. Отже, кредитори державних підприємств є абсолютно незахищеними в Україні. З огляду на це досліджена в рамках цієї статті тема набуватиме дедалі більшої актуальності, а вирішення окресленої глибокої та системної проблеми повинно гостро стояти на порядку денному Верховної Ради України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За результатами аналізу досліджень і публікацій за останні 5 років, що стосуються окресленої проблеми в рамках цієї статті, варто зробити акцент на низці наукових праць. Заслугує на увагу дисертація Ю. В. Чорної, що присвячена дослідженню світових систем банкрутства провідних економічних держав світу в аспекті їхньої господарсько-правової реалізації. Вчена зупинилася на еволюції розвитку інституту банкрутства від часів зародження механізмів конкурсного права до сучасних тенденцій становлення міжнародної доктрини банкрутства. Особлива цінність праці полягає в тому, що в ній проведено порівняльно-правовий аналіз вітчизняної системи банкрутства та систем банкрутства США, Великої Британії, Канади, Німеччини, Франції, Італії, Китаю та Японії [1; 2].

Актуальними є напрацювання І. А. Бутирської, яка в рамках своєї дисертації здійснила комплексне дослідження правового статусу учасників провадження в справі про банкрутство. Вченою висвітлено статус кредиторів та їхніх представницьких органів у справі про банкрутство, а також роль господарського суду як особливого учасника відносин неспроможності. Аргументовано, що господарський суд у справі про банкрутство, діючи на підставі закону про банкрутство, виконує, крім загальних, спеціальні функції, до яких варто віднести контрольну та організаційну. Доведено, що учасником провадження у справі про банкрутство може стати тільки той кредитор, який не лише є кредитором з позиції матеріального права, але й звернувся до господарського суду у відповідному процесуальному порядку, завдяки чому правовий статус кредитора як учасника справи про банкрутство має комплексний характер і обов'язково містить матеріальну та процесуальну складові [3; 4].

Я. О. Левшина у своїй праці розглянула відповідальність у процедурі банкрутства. Левшина системно проаналізувала суб'єкти відповідальності в процедурі банкрутства. Вченою запропоновано поділ відповідальності в процедурі банкрутства на матеріальну та процесуальну. Охарактеризовано окремі види відповідальності в процедурі банкрутства. Розкрито особливості застосування господарсько-правової та цивільноправової відповідальності в процедурі банкрутства [5].

Практичну цінність має також дисертація Б. В. Яринка, який системно дослідив адміністративно-правові засади здійснення контролю

за діяльністю арбітражних керуючих. Науковець розв'язав завдання обґрунтування існування адміністративно-правових відносин у діяльності арбітражного керуючого, зокрема відносин щодо контролю за ним з боку органів виконавчої влади, суспільних інституцій. Держава та суспільство зацікавлені в тому, щоб не допускати різного роду зловживань у цій сфері, аби процедура банкрутства не перетворювалася на інструмент незаконного збагачення, ухилення від виконання цивільноправових, господарських і податкових зобов'язань, зобов'язань з оплати праці та реалізації різного роду рейдерських схем [6].

Враховуючи вагомість досліджень зазначених вчених, варто зауважити, що в правовій доктрині донині не досліджено проблеми банкрутства державних підприємств після реформи законодавства України про банкрутство у 2018 р. Зазвичай наявні в юридичній літературі праці, що стосуються банкрутства державних підприємств, присвячені вузькій правовій проблематиці та мають епізодичний і фрагментарний характер. Запропонована публікація присвячена дослідженню змін у процедурі банкрутства державних підприємств, що відбулися з введенням в дію 21 жовтня 2019 р. Кодексу України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII [7].

Метою статті є окреслення конкретних законодавчих проблем банкрутства державних підприємств, а також розробка пропозицій щодо подальших напрямів удосконалення організаційних засад банкрутства державних підприємств.

Матеріали та методи. Теоретичну основу статті становлять наукові праці вчених з різних галузей права, які тією чи іншою мірою досліджували проблеми банкрутства державних підприємств в Україні. Використано філософські (діалектичний, герменевтичний), загальнонаукові (аналіз та синтез, системно-структурний, моделювання, абстрагування, формально-логічний, історичний) і спеціальні методи пізнання, що застосовуються у правознавстві (методи тлумачення норм права, юридично-догматичний, порівняльно-правовий).

Результати дослідження. *Актуальний закон про банкрутство державних підприємств.* 21 жовтня 2019 р. введено в дію Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII, який раніше набув чинності 21 квітня 2019 року [7]. Основною метою прийняття зазначеного Кодексу є оптимізація чинного до цього Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [8; 9].

Тож починаючи з 21 жовтня 2019 р. розгляд наявних і майбутніх судових проваджень про банкрутство державних підприємств здійснюється винятково на підставі Кодексу України з процедур банкрутства (КУПБ). Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» застосовується тільки до тих судових справ, які станом на день введення в дію цього Кодексу перебували на стадії санації.

Можливі судові процедури банкрутства державних підприємств. Аналізуючи положення ч. 1 ст. 6 КУПБ, можна стверджувати, що за загальним правилом до суб'єкта господарювання-боржника будь-якої форми власності, до якого здійснюється провадження у справі про банкрутство, може застосовуватись одна із судових процедур банкрутства, як-от: розпорядження майном боржника; санація боржника; ліквідація банкрута.

Водночас на сьогодні за законодавством України до державних підприємств без будь-яких обмежень може бути застосована тільки судова процедура розпорядження майном.

До введення в дію КУПБ 21 жовтня 2019 р. до державних підприємств також застосовувалась мирова угода як окрема судова процедура. Після реформи законодавства України про банкрутство й прийняття зазначеного Кодексу законодавець вилучив мирову угоду з переліку можливих судових процедур, і сьогодні її можна розглядати суто як складову частину процедури санації.

Проте лише до окремих державних підприємств і тільки за певних умов можна застосувати судову процедуру санації або ліквідації. Адже законодавство України містить ряд обмежень щодо санації або ліквідації державних підприємств. У кожному випадку потрібно проводити аналіз конкретного державного підприємства на предмет того, чи можна стосовно нього здійснювати судову процедуру санації або ліквідації. Здебільшого до державних підприємств наразі неможливо застосувати судову процедуру санації або ліквідації.

Утім, існують певні обмеження стосовно відкриття та ведення проваджень про банкрутство державного підприємства, щодо якого прийнято рішення про приватизацію. *По-перше*, законом заборонено господарським судам порушувати справи про банкрутство тих боржників, якими є державні підприємства та/або господарські товариства, понад 50 відсотків акцій (часток) яких прямо чи опосередковано належать державі, щодо яких прийнято рішення про приватизацію (ч. 5 ст. 12 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна») [10]. *По-друге*, законом визначено, що у випадку, якщо такі підприємства вже знаходяться в процедурі банкрутства, але відносно них прийнято рішення про приватизацію, то провадження про банкрутство підлягає припиненню, крім тих, що ліквідуються за рішенням власника (ч. 5 ст. 12 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна») [10]. *По-третє*, законом встановлюється своєрідна гарантія для потенційних учасників приватизації об'єктів державної власності в тому, що стосовно об'єктів державної власності, стосовно яких прийнято рішення про приватизацію, не можна порушувати справи про банкрутство протягом одного року з дня завершення приватизації з підстав, що виникли до завершення приватизації (ч. 5 ст. 12 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна») [10].

Особливості провадження справ про банкрутство державних підприємств. За ст. 96 КУПБ можна виокремити такі особливості банкрутства державних підприємств:

- боржник зобов'язаний надати господарському суду докази, що підтверджують належність боржника до державних підприємств або підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 %;
- відкриття провадження в справі про банкрутство за заявою боржника не є підставою для припинення повноважень органу, уповноваженого управляти майном боржника, щодо управління відповідним об'єктом державної власності;
- у разі якщо боржник є державним підприємством або підприємством із часткою державної власності у статутному капіталі, що перевищує 50 %, господарський суд залучає до участі у справі про банкрутство представників органу, уповноваженого управляти державним майном, з повідомленням про відкриття провадження у справі про банкрутство такого підприємства;
- державні підприємства та підприємства, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 %, подають на розгляд кредиторів план санації, погоджений з органом (суб'єктом), уповноваженим управляти державним майном.

Державна політика щодо запобігання банкрутству державних підприємств. Відповідно до ч. 2 ст. 96 КУПБ, Кабінет Міністрів України вживає заходів для запобігання банкрутству державних підприємств і підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 %, зазначає оптимальні шляхи відновлення їхньої платоспроможності та координує дії відповідних органів виконавчої влади [7].

Оцінюючи такі положення КУПБ, а також останні тенденції в Україні, варто звернути увагу, що вони мають переважно декларативний характер та не встановлюють конкретних обов'язків Кабінету Міністрів України або центральним органам виконавчої влади України щодо запобігання банкрутству державних підприємств.

Орган (суб'єкт), уповноважений управляти державним майном. За результатами аналізу положень КУПБ можна констатувати, що законодавець наділив органи, уповноважені управляти державним майном, широкими повноваженнями у судових процедурах банкрутства:

- порушення провадження у справі про банкрутство за заявою боржника не припиняє повноважень органу управління майном боржника (ч. 6 ст. 96);
- органи, уповноважені управляти державним майном, в особі уповноважених представників залучаються господарським судом до участі в справі про банкрутство (ч. 7 ст. 96);
- вони можуть брати участь з правом дорадчого голосу в зборах кредиторів і в роботі комітету кредиторів (ч. 8 ст. 96);

- за участю таких органів господарський суд призначає керуючих санацією та ліквідаторів державних підприємств (ч. 9);
- їм надсилаються копії судових рішень у провадженнях у справах про банкрутство (ч. 13).

Окремо варто звернути увагу на вирішальні повноваження вищезгаданих органів у судових процедурах банкрутства, що закріплені в ч. 4 ст. 96 КУПБ. З положень статті випливає, що плани санації, мирові угоди та переліки ліквідаційних мас та зміни й доповнення до них у справах про банкрутство державних підприємств або підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 %, підлягають погодженню з органом, уповноваженим управляти державним майном. За відсутності такого погодження план санації та мирова угода затвердженню господарським судом не підлягають, а включене до переліку ліквідаційної маси майно банкрута не може бути реалізованим.

Тож Кодекс України з процедур банкрутства санацію державного підприємства та продаж майна державного підприємства-банкрута ставить в залежність від політичної волі представників органів, уповноважених управляти відповідним державним підприємством.

Законодавча заборона ліквідації та санації державних підприємств в Україні. Господарський кодекс України на рівні ч. 3 ст. 214 встановлює базову імперативну заборону застосовувати до казенних підприємств загальні процедури щодо неплатоспроможних боржників. Стосовно державних підприємств, які не підлягають приватизації, то до них можуть бути використані процедури санації або ліквідації тільки після їхнього виключення у визначеному законом порядку з переліку об'єктів, що не підлягають приватизації [11].

До того ж, відповідно до ч. 5 ст. 4 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» Верховна Рада України за поданням Кабінету Міністрів України спеціальним законом затверджує перелік об'єктів державної власності, що не підлягають приватизації. Водночас у Законі України «Про приватизацію державного і комунального майна» встановлюється орієнтовний перелік критеріїв, що можуть бути індикаторами для Кабінету Міністрів України в разі віднесення того чи іншого державного підприємства до об'єктів, що не підлягають приватизації [10].

Починаючи з 7 липня 1999 р. і до 20 жовтня 2019 р. в Україні в різних редакціях був чинним Закон України від 7 липня 1999 р. № 847-XIV «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» [12], яким окремо було затверджено:

- перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації (згідно з додатком 1);
- перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, але можуть бути корпоративізовані (згідно з додатком 2).

З 20 жовтня 2019 р. зазначений Закон втратив чинність на підставі Закону України від 2 жовтня 2019 р. № 145-ІХ [13]. У пояснювальній записці вказано, що законопроектом пропонувалось визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації», оскільки він містив інформацію, що втратила актуальність, в частині найменувань органів державного управління та підприємств, а також не мав підстав для їхнього включення до переліків, затверджених цим законом.

Отже, станом на сьогодні в Україні немає затвердженого Верховною Радою України в порядку ч. 5 ст. 4 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна» окремого переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації.

Загальний невичерпний перелік об'єктів державної власності, які не підлягають приватизації. Попри включення Верховною Радою України до відповідного переліку, не підлягають приватизації інші державні підприємства/об'єкти, необхідні для виконання державою своїх основних функцій, для забезпечення обороноздатності держави, та об'єкти права власності українського народу, майно, що становить матеріальну основу суверенітету України (ч. 5 ст. 4 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна»). Наприклад, до таких об'єктів належать надра, корисні копалини загальнодержавного значення, території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, водні ресурси, лісові ресурси, інші природні ресурси, які є об'єктами права власності українського народу.

Це означає, що до цих державних підприємств положеннями ч. 3 ст. 214 Господарського кодексу України заборонено застосовувати судову процедуру санації або ліквідації. Як наслідок, навіть у випадку, якщо до таких державних підприємств буде застосована судова процедура розпорядження майном, суд не зможе за заявою арбітражного керуючого перейти до санації або ліквідації і змушений буде закрити судові провадження про банкрутство.

Мораторій санації та ліквідації державних підприємств. Відповідно до п. 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону України від 2 жовтня 2019 р. № 145-ІХ установлено, що у справах про банкрутство державних підприємств або акціонерних товариств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 %, не застосовуються судові процедури санації та ліквідації протягом трьох років з дня набуття чинності Законом України від 2 жовтня 2019 р. № 145-ІХ (набув чинності 20 жовтня 2019 р.) [13]. Це означає, що крім загальних прямих заборон, зазначених у ч. 3 ст. 214 Господарського кодексу України, існує додатковий мораторій щодо застосування до державних підприємств судової процедури санації/ліквідації у зазначений термін. Тобто щоб санація/ліквідація державного підприємства

була можливою, потрібно, щоб певне державне підприємство не тільки не підпадало під дію прямої заборони ч. 3 ст. 214 Господарського кодексу України, але також щоб на таке державне підприємство не поширювався додатковий мораторій протягом трьох років.

Цей мораторій не стосується державних підприємств, що задіяні у виконанні державного оборонного замовлення, виробництві, розробленні, модернізації, ремонті, обслуговуванні озброєння та військової техніки.

У судовій правозастосовчій практиці неоднозначним і спірним є питання належності та достатності доказування віднесення конкретного державного підприємства до зазначених критеріїв. Наприклад, чи можна віднести державне підприємство до такого, що задіяне в модернізації військової техніки, якщо його фактична господарська діяльність є замороженою через неплатоспроможність.

Мораторій на виконавчі дії щодо державних підприємств. Відповідно до п. 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України від 2 жовтня 2019 р. № 145-ІХ забороняється вчиняти виконавчі дії відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» щодо об'єктів права державної власності, які на день набуття чинності цим законом включені до переліків, затверджених Законом України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації», протягом трьох років з дня набуття чинності Законом України від 2 жовтня 2019 р. № 145-ІХ, окрім стягнення грошових коштів і товарів, що передані в заставу за кредитними договорами [13, 14]. Цей мораторій стосується окремої проблеми примусового виконання в рамках виконавчого провадження судових рішень, винесених проти державних підприємств. Фактично нині існує мораторій на виконавчі дії щодо державних підприємств протягом трьох років з дня набуття чинності Закону України від 2 жовтня 2019 р. № 145-ІХ (набув чинності 20 жовтня 2019 р). Це означає, що наразі не можливо примусово виконати будь-яке судове рішення, винесене проти державного підприємства, крім стягнення грошових коштів і товарів, що передані в заставу за кредитними договорами.

Висновки. Станом на сьогодні відповідно до законодавства України до державних підприємств може бути застосована суто судова процедура розпорядження майном боржника без будь-яких обмежень, яка сама по собі без інших судових процедур банкрутства не дає можливості досягти легітимної мети Кодексу України з процедур банкрутства. До державних підприємств, які відповідно до закону не підлягають приватизації, процедури санації та ліквідації здійснюються лише після їхнього виключення у встановленому порядку з переліку об'єктів, що не підлягають приватизації.

Після реформи законодавства України про банкрутство й прийняття зазначеного Кодексу законодавець виключив мирову угоду

з переліку можливих судових процедур, і сьогодні її можна розглядати тільки як складову частину процедури санації. Здебільшого юридично неможливо перейти до судової процедури санації або ліквідації державного підприємства за рішенням суду та арбітражного керуючого. Останнє робить неефективним чинний в Україні механізм банкрутства державних підприємств, оскільки, по суті, Кодекс України з процедур банкрутства не дає змоги відновити платоспроможність державного підприємства-боржника або визнати його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів.

Наразі в Україні немає затвердженого Верховною Радою України в порядку ч. 5 ст. 4 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна» окремого переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації. Попри це, положення ч. 5 ст. 4 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна» встановлюють пряму заборону на приватизацію державних підприємств, за якими на правах господарського відання закріплені об'єкти, необхідні для виконання державою своїх основних функцій, для забезпечення обороноздатності держави, та об'єкти права власності українського народу, майно, що становить матеріальну основу суверенітету України.

Крім загальних прямих заборон, зазначених у ч. 3 ст. 214 Господарського кодексу України, існує додатковий мораторій щодо застосування до державних підприємств судової процедури санації/ліквідації протягом трьох років з дня набрання чинності Закону України від 2 жовтня 2019 р. № 145-IX (набув чинності 20 жовтня 2019 р.).

Лише до окремих державних підприємств і лише за певних умов може бути застосовано судову процедуру санації або ліквідації. Для того, щоб санація/ліквідація державного підприємства була можливою, потрібно, щоб певне державне підприємство не тільки не підпадало під дію прямої заборони ч. 3 ст. 214 Господарського кодексу України, але також щоб на таке державне підприємство не поширювався додатковий мораторій у три роки.

Окрім цього, сьогодні в Україні існує також мораторій на виконавчі дії щодо державних підприємств протягом трьох років з дня набрання чинності Закону України від 2 жовтня 2019 р. № 145-IX (набув чинності 20 жовтня 2019 р.). Це означає, що наразі неможливо примусово виконати будь-яке судове рішення, винесене проти державного підприємства, крім стягнення грошових коштів і товарів, що передані в заставу за кредитними договорами.

Кодекс України з процедур банкрутства державного підприємства та продаж майна державного підприємства-банкрута ставить у залежність від політичної волі представників органів, уповноважених управляти відповідним державним підприємством. Кабінет Міністрів України, як і центральні органи виконавчої влади, своєю політикою та

діями не запобігають банкрутству державних підприємств. В Україні ця проблема є надзвичайно гострою, оскільки, з одного боку, об'єктивно немає державної підтримки державним підприємствам, які є неплатоспроможними, а з іншого боку, суди та арбітражні керуючі не можуть ліквідувати або відновити платоспроможність (процедура санації) державних підприємств через законодавчі перепони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чорна Ю. В. Світові системи банкрутства: господарсько-правовий аспект: автореф. дис. канд. юр. наук за спец. 12.00.04. Інститут економічно-правових досліджень Національної академія наук України. Київ, 2018. 19 с.
2. Чорна Ю. В. Світові системи банкрутства: господарсько-правовий аспект: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право. Інститут економічно-правових досліджень Національної академія наук України. Київ, 2018. 292 с.
3. Бутирська І. А. Правовий статус учасників справи про банкрутство. Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці: Технодрук, 2017. 182 с.
4. Бутирська І. А. Учасники провадження у справі про банкрутство: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Київ, 2017. 20 с.
5. Левшина Я. О. Відповідальність у процедурі банкрутства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Донец. юрид. ін-т МВС України. Кривий Ріг, 2020. 20 с.
6. Яринко Б. В. Адміністративно-правові засади здійснення контролю за діяльністю арбітражних керуючих: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2020. 21 с.
7. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон № 2597-VIII від 18.10.2018. *Відомості Верховної Ради України від 10.05.2019 – 2019 р.*, № 19, с. 5, ст. 74.
8. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон № 2343-XII від 14.05.1992. *Відомості Верховної Ради України від 04.08.1992.* № 31, ст. 440.
9. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
10. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон № 2269-VIII від 18.01.2018. *Відомості Верховної Ради України від 23.03.2018.* № 12, с. 5, ст. 68.

11. Господарський кодекс України: Закон № 436-IV від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України від 02.05.2003.* № 18, ст. 144.
12. Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації: Закон № 847-XIV від 07.07.1999. *Відомості Верховної Ради України від 17.09.1999.* № 37, ст. 332.
13. Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації». Закон № 145-IX від 02.10.2019. *Відомості Верховної Ради України від 15.11.2019.* № 46, с. 76, ст. 302.
14. Про виконавче провадження: Закон № 1404-VIII від 02.06.2016. *Відомості Верховної Ради України від 22.07.2016.* № 30, с. 5, ст. 542.

Стаття надійшла до редакції 04.10.2020.

Melnychenko R. Legal mechanism of bankruptcy of state-owned enterprises in Ukraine.

Background. *As of today, there is no effective legal mechanism for the bankruptcy of state-owned enterprises in Ukraine, as the ECtHR has repeatedly stated in its decisions. The problem is due to the legal prohibition of liquidation and rehabilitation of such enterprises, as well as the fact that creditors do not have any other tools to protect their rights in Ukraine and are forced to apply to the ECtHR as a last resort. Ultimately, the reality in Ukraine today is that, in practice, the rights of creditors of state-owned enterprises have not been guaranteed or protected by national courts for decades, and isolated appeals to the ECtHR do not solve this problem in general.*

The aim of the article is to outline specific legislative problems of bankruptcy of state-owned enterprises, as well as to develop proposals for further improvement of the organizational bases of bankruptcy of state-owned enterprises.

Materials and methods. *The theoretical basis of the article was the scientific works of scientists from different fields of law, who in one way or another investigated the problems of the bankruptcy of state-owned enterprises in Ukraine. The philosophical methods of cognition (dialectical, hermeneutic), general scientific (analysis and synthesis, system-structural, modeling, abstraction, formal-logical, historical) are used and special methods used in jurisprudence (methods of interpreting the rules of law, legal-dogmatic, comparative legal).*

Results. *An analytical analysis of the existing mechanism of bankruptcy of state-owned enterprises in Ukraine after the reform of legislation in 2018 and the adoption of a qualitatively new Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures is conducted. Specific problems of the legislation of Ukraine which make impossible the effective legal mechanism of bankruptcy of the state enterprises in Ukraine are outlined. Further directions of improvement of organizational bases of bankruptcy of the state enterprises in Ukraine are offered.*

Conclusion. *The Bankruptcy Procedure Code of Ukraine makes the reorganization of a state-owned enterprise and the sale of the property of a bankrupt state-owned enterprise subject to the political will of the representatives of the bodies authorized to manage the respective state-owned enterprise. The Cabinet of Ministers of Ukraine, as well as the central executive bodies, do not*

prevent the bankruptcy of state-owned enterprises by their policies and actions. In Ukraine, this problem is extremely acute because, on the one hand, there is objectively no state support for state-owned enterprises that are insolvent, but on the other hand, courts and arbitration trustees cannot eliminate or restore the solvency (reorganization procedure) of state-owned enterprises through legislation. obstacles.

Keywords: bankruptcy, state-owned enterprises, liquidation, reorganization, recovery of solvency, moratorium, enforcement.

REFERENCES

1. Chorna, Ju. V. (2018). Svitovi systemy bankrutstva: gospodars'ko-pravovyj aspekt: avtoref. dys. kand. jur. nauk za spec. 12.00.04 [World bankruptcy systems: economic and legal aspect: auth. ab. dis. cand. jur. sciences for special. 12.00.04]. Instytut ekonomichno-pravovyh doslidzhen' Nacional'noi' akademija nauk Ukrai'ny. Kyi'v [in Ukrainian].
2. Chorna, Ju. V. (2018). Svitovi systemy bankrutstva: gospodars'ko-pravovyj aspekt: dys. na zdobuttja nauk. stupenja kand. juryd. nauk: spec. 12.00.04 – gospodars'ke pravo, gospodars'ko-procesual'ne pravo [World bankruptcy systems: economic and legal aspect: dis. for obtaining of degree of cand. jurid. sciences: special. 12.00.04 - commercial law, commercial procedural law]. Instytut ekonomichno-pravovyh doslidzhen' Nacional'noi' akademija nauk Ukrai'ny. Kyi'v [in Ukrainian].
3. Butyrs'ka, I. A. (2017). Pravovyj status uchasykiv spravy pro bankrutstvo. Chernivec'kyj nacional'nyj universytet im. Juriya Fed'kovycha [Legal status of participants in bankruptcy proceedings]. Chernivec'kyj nacional'nyj universytet im. Juriya Fed'kovycha, Chernivci: Tehnodruk [in Ukrainian].
4. Butyrs'ka, I. A. (2017). Uchasyky provadzhenja u spravi pro bankrutstvo: avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk: 12.00.04 [Participants in bankruptcy proceedings: auth. ab. dis. ... cand. jurid. sciences: 12.00.04]. NAN Ukrai'ny, In-t ekon.-prav. doslidzh. Kyi'v [in Ukrainian].
5. Levshyna, Ja. O. (2020). Vidpovidal'nist' u proceduri bankrutstva: avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk: 12.00.04 [Liability in bankruptcy proceedings: auth. ab. dis. ... cand. jurid. sciences: 12.00.04]. Donec. juryd. in-t MVS Ukrai'ny. Kryvyj Rig [in Ukrainian].
6. Jarynko, B. V. (2020). Administratyvno-pravovi zasady zdijsnennja kontrolju za dijalnistju arbitraznyh kerujuchyh: avtoref. dys ... kand. juryd. nauk: 12.00.07. Nac. un-t bioresursiv i pryrodokorystuvannja Ukrai'ny [Administrative and legal principles of control over the activities of arbitral trustees: auth. ab. dis. ... cand. jurid. sciences: 12.00.07. Nat. Un-y of Bioresources and Nature Management of Ukraine]. Kyi'v [in Ukrainian].
7. Kodeks Ukrai'ny z procedur bankrutstva: Zakon № 2597-VIII vid 18.10.2018. [Bankruptcy Procedure Code of Ukraine: Law № 2597-VIII of October 18, 2018]. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny vid 10.05.2019 – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine dated May 10, 2019, 19* article 74 [in Ukrainian].
8. Pro vidnovlennja platospromozhnosti borzhnyka abo vyznannja jogo bankrutom: Zakon № 2343-XII vid 14.05.1992 [On restoring the debtor's solvency or declaring him as bankrupt: Law № 2343-XII of 14.05.1992]. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny vid 04.08.1992 – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine dated August 4, 1992, 31*, article 440 [in Ukrainian].

9. Pro Zagal'noderzhavnu programu adaptacii' zakonodavstva Ukrai'ny do zakonodavstva Jevropejs'kogo Sojuzu: Zakon Ukrai'ny vid 18.03.2004 № 1629-IV. Oficijnyj sajt Verhovnoi' Rady Ukrai'ny [On the National Program for Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union: Law of Ukraine of March 18, 2004 № 1629-IV. Official site of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>[in Ukrainian].
10. Pro pryvatyzaciju derzhavnogo i komunal'nogo majna: Zakon № 2269-VIII vid 18.01.2018 [On privatization of state and communal property: Law № 2269-VIII of January 18, 2018]. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny vid 23.03.2018 - Information of the Verkhovna Rada of Ukraine dated March 23, 2018, 12*, article 68 [in Ukrainian].
11. Gospodars'kyj kodeks Ukrai'ny: Zakon № 436-IV vid 16.01.2003 [Economic Code of Ukraine: Law № 436-IV of 16.01.2003]. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny vid 02.05.2003 – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine dated May 2, 2003, 18*, article 144 [in Ukrainian].
12. Pro perelik ob'ektiv prava derzhavnoi' vlasnosti, shho ne pidljagajut' pryvatyzacii': Zakon № 847-XIV vid 07.07.1999 [On the list of objects of state property that are not subject to privatization: Law № 847-XIV of 07.07.1999]. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny vid 17.09.1999 – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine dated September 17, 1999, 37*, article 332 [in Ukrainian].
13. Pro vyznannja takym, shho vtratyv chynnist', Zakonu Ukrai'ny «Pro perelik ob'ektiv prava derzhavnoi' vlasnosti, shho ne pidljagajut' pryvatyzacii'». Zakon № 145-IX vid 02.10.2019 [On recognizing as invalid according to the Law of Ukraine "On the list of objects of state property that are not subject to privatization". Law № 145-IX of October 2, 2019]. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny vid 15.11.2019 – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine dated November 15, 2019, 46*, article 302 [in Ukrainian].
14. Pro vykonavche provadzhennja: Zakon № 1404-VIII vid 02.06.2016 [On enforcement proceedings: Law № 1404-VIII of 02.06.2016]. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny vid 22.07.2016 – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine dated July 22, 2016, 30*, article 542 [in Ukrainian].